

НАЦІОНАЛЬНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ
щодо розробки
Державної стратегії та Плану дій з удосконалення
національної системи управління ландшафтними пожежами

Підготовлено: Регіональним Східноєвропейським центром моніторингу пожеж у співпраці з директором Глобального центру моніторингу пожеж (GFMC) проф. Йоганном Георгом Голдаммером.

Коротка характеристика проблеми ландшафтних пожеж в Україні

Катастрофічні за розмірами та наслідками ландшафтні пожежі у Житомирській, Луганській, Рівненській, Харківській та інших областях, у зоні відчуження протягом 2014–2020 рр., які призвели до численних жертв серед громадян, знищення окремих будинків та цілих населених пунктів, площа яких перевищила 200 тис га, свідчать, що в Україні відбулося якісне підвищення пожежної небезпеки погоди, а загрози від пожеж для населення та довкілля сягнули надзвичайного рівня, характерного для Австралії, Греції, Іспанії, Португалії, США (Каліфорнія), Чілі та інших країн. Як свідчить досвід боротьби з пожежами 2020 року в Україні, новий рівень загроз вимагає удосконалення існуючої системи охорони ландшафтів від пожеж за зразком вищезазначених країн: посилення ефективності попередження пожеж за рахунок залучення всіх зацікавлених відомств та сторін, місцевого населення та посилення координації та міжвідомчої співпраці у боротьбі з пожежами.

Згідно офіційних даних, за останні десятиріччя в середньому щороку на території України трапляється близько 4 тис. лісових пожеж на загальній площі понад 5 тис. га (Zibtsev et al., 2019). Сумарна площа пожеж (сільськогосподарських палів) на сільськогосподарських угіддях становить від 1,28 млн. га у 2010 р. до 5,27 млн. га – у 2014 р (Zibtsev & Goldammer, 2019). В 2014 році, в зоні проведення Операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей спектрорадіометром MODIS зафіксовано 12,5 тис. пожеж, з яких 405 – лісові, а площа соснових лісів, що постраждали від пожеж, досягла 20 тис. га, або 22 % всіх лісів регіону (ОБСЄ, 2018). У 2015 році на території Чорнобильської зони відчуження відбулося дві великі пожежі, якими було пройдено площу 14,8 тис. га (Evangelidou et al., 2016), а у 2020 році знову відбулися великі пожежі на загальній площі 66,2 тис. га. На території Житомирської області в 2020 році відбулися пожежі, якими було пройдено загальну площу понад 50 тис. га та знищено 2 села.

На основі методів дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) встановлено, що за останні 19 років на території України пожежами було пройдено 38,4 млн. га природних територій (2,0 млн. га щорічно). Найбільш гострою проблема пожеж у природних ландшафтах виявилася в південній та східній частинах України, лісистість яких є низькою, а частка сільськогосподарських угідь великою (понад 70 %). Частини цінних заповідних територій та екосистем повністю згоріли внаслідок верхових пожеж на площах від 1 тис. га до 2 тис. га. Це Поліський природний заповідник, Рівненський природний заповідник, Дунайський біосферний заповідник. До 6 тис. га згоріло у Природному заповіднику "Древлянський". Пожежами в Луганській області було знищено до 29 тис. га унікальних степових соснових та твердолистяних лісів. Безсніжні зими та посухи останніх років значно погіршують ситуацію, адже пожежонебезпечний період триває майже цілий рік.

Масштабність проблеми пожеж у природних ландшафтах України передусім зумовлена використанням вогню на сільськогосподарських угіддях, пожежами в соснових лісах Полісся

України та в Південних районах Степу України, а також пожежами на території Донецької та Луганської областей в зоні проведення Операції Об'єднаних сил. Така ситуація вимагає аналізу ефективності існуючої системи охорони природних ландшафтів від пожеж та її удосконалення у відповідності до нових ризиків та викликів.

Діяльність Національного університету біоресурсів і природокористування України та Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж спільно з Радою Європи та Глобальним центром моніторингу пожеж з удосконалення діючої системи охорони природних ландшафтів від пожеж

26 жовтня 2017 року у Національному університеті біоресурсів і природокористування України відбувся Перший національний круглий стіл «Пожежі у природних та культурних ландшафтах України: на шляху до розробки національної політики управління пожежами» (НКС-І). Круглий стіл було організовано Глобальним центром моніторингу пожеж (GFMC) та Регіональним Східноєвропейським центром моніторингу пожеж (REEFMC) за фінансової підтримки Ради Європи (EUR-OPA). Під час підготовки до круглого столу було сформовано перелік національних зацікавлених сторін (агентства, установи, відомства, наукові організації, неурядові організації), які мають відношення до системи охорони природних територій від пожеж. В цілому в НКС-І взяли участь 73 учасники: представники Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства аграрної політики та продовольства, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерства внутрішніх справ, Державного агентства лісових ресурсів, Державного космічного агентства, Державної служби надзвичайних ситуацій, Державної служби статистики, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій та іноземні спостерігачі.

Учасники круглого столу виокремили наступні проблеми: відсутність ефективних механізмів притягнення до відповідальності винних у пожежах людей, низький рівень штрафів, низький рівень встановлення правопорушників, відсутність фінансування для запобігання пожежам (насамперед у південних та східних регіонах країни). Дослідження щодо оцінки масштабів пожеж на сільськогосподарських землях, яке було проведено REEFMC показало, що протягом 2010-2016 рр. загалом по всій території України сталося 45 тис. пожеж на сільськогосподарських землях, при цьому щорічна кількість пожеж коливалась від 4 тис. у 2013 р. до 9 тис. у 2015 р. Упродовж семи років постраждало 20 млн. га сільськогосподарських угідь, річна площа пожеж варіювала від 1,3 млн. га у 2010 р. до 5,2 млн. га у 2014 р. Учасники НКС-І розробили зміни до законодавства України, спрямовані на вирішення проблем управління ландшафтними пожежами в Україні. Зокрема, було запропоновано внесення змін до Закону України про охорону навколишнього природного середовища, Закону України про тваринний/рослинний світ, Лісового кодексу України, Земельного кодексу, Закону України про охорону землі/атмосферного повітря, Кодексу України про Адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, цивільного кодексу України та деяких інших нормативних актів, які регулюють усі аспекти охорони території від ландшафтних пожеж (https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u184/legislation_improvements_landscape_fires_2017_rt.pdf). Також на круглому столі були представлені рекомендації для населення та місцевих органів влади «Захист населених пунктів, ферм та інших об'єктів сільської місцевості від пожеж». Електронну версію можна знайти за адресою: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u184/ua_guidelines-local-authorities_v14_2.pdf. Настанови містять три розділи: Частина 1 «Рекомендації для місцевих органів влади»; Частина 2 «Рекомендації для місцевого населення». Також було перекладено стандарти і навчальний посібник EuroFire (https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u184/eurofire_ukr.pdf).

27 жовтня 2017 року відбулася регіональна конференція з питань транскордонного співробітництва в галузі пожежного управління з метою обміну інформацією, щодо поточного стану пожежної ситуації в регіоні Східної та Південно-Східної Європи та поточного стану пожежної боротьби. В ній взяли участь представники Республіки Білорусь, Північної Македонії, Угорщини, Молдови, України та Німеччини. Серед основних питань були обговорені транскордонні пожежі між Україною та Білоруссю, управління пожежами на територіях забруднених радіонуклідами після аварії на Чорнобильській АЕС, незаконне спалювання відходів сільського господарства та інше.

9 квітня 2019 року у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (НУБіП України), за підтримки Ради Європи (EUR-OPA) та GFMC, відбувся Другий національний круглий стіл (НКС-II): «Пожежі в природних та культурних ландшафтах України: розбудова цілісної системи охорони від пожеж у лісах, на сільськогосподарських землях та в інших природних екосистемах» (<https://nubip.edu.ua/node/57316>). За результатами роботи було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо негайного подолання кризової ситуації, що склалася у зв'язку із природними пожежами» (https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u184/proekt_zu_pro_vnesennya_zmin_shchodo_silskog_ospodarskih_zahodiv_0.pdf), що було враховано у подальшому процесі удосконалення законодавства.

Останні зміни законодавства щодо боротьби з ландшафтними пожежами

У 2020 році на національному та регіональному рівнях було створено декілька робочих груп, що займаються питаннями удосконалення боротьби з пожежами (Верховна Рада України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Обласна адміністрація Житомирської області).

У відповідь на великі пожежі протягом 2019-2020 рр. було прийнято низку законодавчих ініціатив:

- Президент України (грудень 2019 р.), <https://www.president.gov.ua/documents/9482019-31625>
- Верховна Рада України (квітень, липень, листопад 2020 р.), <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-IX#Text>
- Прем'єр-міністр України (квітень, липень, жовтень 2020 р.), https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u184/protokol_no_9_pozachergovogo_zasidannya_derzhavnoi_komisii_z_pitan_3.pdf
- Державне агентство лісових ресурсів України видало на затвердження оновлені Правила пожежної безпеки в лісах України та Державну програму управління пожежами на 2020-2025 рр.

Більшість із запропонованих та затверджених законодавчих ініціатив у галузі запобігання та боротьби з пожежами спрямовано на посилення відповідальності громадян чи організацій, які навмисно чи ненавмисно спричиняють пожежі, збільшуючи штрафи в 10-100 разів, а також на забезпечення кращого фінансування та технічного забезпечення відповідальних організацій (лісова охорона, підрозділи ДСНС України, волонтери), підвищення обізнаності населення щодо загроз та наслідків для людей і довкілля від ландшафтних пожеж та інших заходів.

Однак катастрофічні пожежі 30 жовтня 2020 року в Луганській області, які завдали серйозної шкоди громадянам, населеним пунктам та навколишньому середовищу, показали, що потрібно більше зусиль, перш за все для підвищення обізнаності населення та більш ефективного попередження пожеж.

Пріоритети системи охорони природних ландшафтів від пожеж

Проблема пожеж в природних ландшафтах України вимагає цілісного підходу до удосконалення діючої системи охорони ландшафтів від пожеж із врахуванням всіх складових системи. Удосконалення діючої системи повинно здійснюватися на підставі приділення особливої уваги наступним напрямкам :

- аналізу основних причин пожеж;
- приділення особливої уваги проблемі лісових пожеж на радіоактивно забрудненій території Чорнобильської зони відчуження та наслідкам цих пожеж для здоров'я та безпеки людей; лісовим пожежам на території збройних конфліктів (зона ООС);
- транскордонним пожежам, зокрема транспортуванню диму на значні відстані;
- нормативно-правовій базі, яка регулює систему охорони ландшафтів від пожеж;
- системі протипожежних профілактичних заходів;
- матеріально-технічному забезпеченню системи охорони від пожеж;
- ранньому виявленню та оперативному реагуванню на пожежі;
- належному рівню спеціальної підготовки керівників гасіння та пожежників (лісової охорони);
- міжвідомчій взаємодії та спільній стратегії (попередження, обмеження розповсюдження, виявлення та боротьба з ландшафтними пожежами);
- науковим дослідженням (щодо модернізації, удосконалення, впровадження найкращих світових досягнень відповідного напрямку);
- неперервному зв'язку науки та практики.

Опитування зацікавлених сторін щодо проблем охорони ландшафтів від пожеж

Основна мета опитування – залучення широкого кола зацікавлених сторін (сільське та міське населення, фермери, лісогосподарські підприємства, Державна служба з надзвичайних ситуацій України, військові, поліція, медицина, служба контролю якості повітря тощо) до спільного обговорення проблеми та обміну інформацією. Спільне обговорення допоможе системно оцінити всі чинники, які визначають ефективність системи охорони ландшафтів від пожеж та виявити основні недоліки та основні наслідки пожеж для безпеки населення та довкілля (основні причини пожеж, джерела займання, пожежні режими, соціально-економічний вплив, динаміка змін землекористування). За результатами спільного обговорення проблеми пожеж, із залученням іноземних фахівців, будуть розроблені рекомендації щодо удосконалення діючої системи охорони природних ландшафтів від пожеж, зменшення негативних наслідків пожеж.

Задля розробки ефективної Державної стратегії національної системи управління ландшафтними пожежами в Україні та кращого розуміння нинішнього стану системи охорони лісів від пожеж в установах та підприємствах, що перебувають у сфері управління Державного агентства лісових ресурсів України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, а також обласних державних адміністрацій було проведено всеукраїнське опитування постійних лісокористувачів. У опитуванні прийняли участь 154 респонденти з 21 області, серед яких можна виділити наступних постійних лісокористувачів:

- державні підприємства лісового господарства та агролісгоспи (70%),
- національні природні парки, ?
- біосферні заповідники та природні заповідники (30%).

У розрізі природних зон розподіл респондентів має наступний вигляд:

- Полісся – 54%,
- Лісостеп – 21%,
- Степ – 11% та Українські Карпати – 14%.

Для опитування респондентам запропоновано 20 запитань, які можна розділити на наступні блоки:

- запитання щодо оцінювання поточного стану системи охорони лісів від пожеж та рекомендації з її покращення;
- співпраця з іншими організаціями;
- кількісний склад та рівень кваліфікації пожежного персоналу;
- фінансування та стан технічних засобів пожежогасіння;
- залучення громадян та волонтерів до попередження та гасіння пожеж;
- сучасні досягнення науки та техніки в напрямку охорони лісів від пожеж, необхідність наукових досліджень для удосконалення нинішньої системи охорони лісів від пожеж;
- комплексний показник горимості та аналіз пожежонебезпечного сезону;
- управління пожежами компетентною організацією загальнонаціонального рівня.

Щодо оцінювання поточного стану системи охорони лісів від пожеж понад половини респондентів (53%) вважає, що нинішня система потребує лише незначних удосконалень, в той час, як 38% переконані, що система має серйозні недоліки та потребує суттєвого вдосконалення. Така розбіжність у поглядах має бути з'ясована під час зустрічей та обговорень, що дозволить виявити слабкі місця та прогалини в управлінні пожежами на різних рівнях організації і запропонувати чіткі підходи щодо їх вирішення.

У частині покращення діючої системи охорони лісів від пожеж та вирішення проблеми лісових пожеж респонденти пропонують наступні кроки:

- оновити матеріально-технічну базу підприємств та закупити сучасне технічне оснащення (21%),
- збільшити фінансування на охорону лісів від пожеж (14%),
- посилити відповідальність громадян та землекористувачів за випалювання сухої рослинності (11%),
- використовувати сучасні системи та технології для виявлення пожеж (11%),
- здійснювати активну просвітницьку роботу серед населення (11%) та ін.

У напрямку взаємодії з іншими організаціями та місцевими органами виконавчої влади, на думку постійних лісокористувачів є позитивні зміни, зокрема так вважає 93% опитаних. Разом з тим постійні лісокористувачі вважають, що, як на їх думку, є ряд суттєвих недоліків, зокрема:

- відсутня всебічна політика, правові та інституційні норми, що регулюють міжвідомчу взаємодію під час гасіння пожеж (11%),
- неналежна підготовка персоналу інших організацій (13%),

- відсутність спільних тренувань та навчань (15%),
- недостатня кількість технічних ресурсів (22%) та ін.

На запитання щодо кількісного та якісного складу пожежного персоналу переважна більшість (75%) респондентів вважають, що до гасіння пожеж залучається достатня кількість пожежників, тоді як 25% вважають, що персоналу критично не вистачає. Рівень кваліфікаційної підготовки пожежного персоналу щодо знань, досвіду, готовності виконувати свої функції та ефективності роботи на думку усіх опитаних є найвищим.

Відповідно до результатів опитування, рівень фінансового забезпечення для виконання функцій з охорони лісів та ландшафтів від природних пожеж на думку 66% опитаних є недостатнім. Технічні засоби та устаткування, що нині перебувають на балансі підприємств, є застарілими, середній вік пожежних автомобілів – 46 років, 84% транспорту вироблено протягом 1968–1983 рр. В той же час, 84% респондентів оцінюють нинішній стан технічних засобів як добрий або задовільний, що в свою чергу залишає це питання відкритим для подальшої дискусії.

У частині залучення громадян до попередження та гасіння пожеж на території постійних лісокористувачів лівова частка (80%) опитаних вважають, що більшість громадян відгукнуться та за належної попередньої підготовки зможуть виконувати відповідні роботи. У дотичному запитанні щодо внеску волонтерських сил (зокрема, добровольчих дружин) у систему охорони лісів від пожеж лише 20% респондентів вважають, що цей внесок нині є вагомим. Таку оцінку можна пояснити тим, що більшість лісокористувачів не мають досвіду роботи з добровольчими пожежними дружинами, волонтерський напрямок пожежогасіння в нашій країні тільки починає розвиватися. Нині відомі лише декілька волонтерських пожежних команд, які переважно працюють в Рівненській та Житомирській областях.

Щодо сучасних досягнень науки та техніки, які можуть бути впроваджені в Україні для покращення діючої системи охорони лісів та ландшафтів від природних пожеж, 84% респондентів дали позитивну відповідь і вважають, що ці досягнення мають бути залучені. Також варто відмітити, що 65% опитаних схиляються до думки, що нині в лісгоспах та на землях природно-заповідного фонду України потрібно проводити наукові дослідження для удосконалення існуючої системи охорони лісів та ландшафтів від природних пожеж. Враховуючи, що 96% лісокористувачів здійснюють аналіз пожежонебезпечного сезону в кінці року, такий підхід дозволить покращити оперативне виявлення, реагування та гасіння лісових пожеж.

На питання, чи вважають респонденти, що управління пожежами (запобігання, реагування, гасіння) має бути відповідальністю єдиної компетентної організації, яка організована на загальнонаціональному рівні, думки опитуваних розділилися. Переважна більшість (60%) підтримують таку ідею, 37% – проти, ще 2% вважають, що питання гасіння лісових пожеж є справою лісгоспів, або має бути тісна співпраця з ДСНС України та 1% – вважають за потрібне таку організацію тільки в критичних ситуаціях. В останньому випадку мається на увазі, що такі спеціальні служби потрібні для гасіння великих та особливо великих лісових пожеж.

Висновки та рекомендації Робочої групи з розроблення проєкту Державної стратегії національної системи управління ландшафтними пожежами

Робоча група, яка працювала під егідою Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та Глобального центру моніторингу пожеж (GFMC) за активної участі Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж провела перший раунд консультацій із зацікавленими сторонами, що дозволило зробити такі попередні висновки:

- Зміна клімату, соціально-економічні зміни та зміна землекористування впливають на існуючі протипожежні режими, що нагадують ситуацію в європейсько-середземноморському регіоні. Збільшення кількості надзвичайно сильних пожеж - це виклик існуючій системі пожежогасіння, яка не готова відповідати зростаючому рівню ризику.
- Лише 72% лісів мають повноцінну систему охорони від пожеж, проте вона ще не підготовлена до протидії майбутнім пожежам.
- Не існує єдиної національної системи управління пожежами, яка б включала компоненти запобігання, готовності та боротьби в усіх типах ландшафтів (природних: ліси, заповідні території, заплави та культурних: сільське господарство, пасовища, сіножаті, а також на землях між природними ландшафтами та населеними пунктами)
- Не існує єдиного національного органу, який би узгоджував підходи та у разі надзвичайних ситуацій координував дії усіх зацікавлених служб (лісове господарство, служба надзвичайних ситуацій, військові, сільське господарство, охорона здоров'я, внутрішня безпека / поліція, дорожній рух, волонтери)
- Система охорони лісів від пожеж та система боротьби з пожежами Державної служби з надзвичайних ситуацій України з іншого боку, різні за порядком дій та кваліфікаційними стандартами підготовки та обладнанням. Це є перешкодою для ефективних спільних операцій щодо гасіння великих лісових пожеж.
- В Україні немає професії лісового пожежника. В даний час лісові пожежі гасяться працівниками лісгосподарських підприємств, які не мають належної підготовки та екіпірування. Це створює ризик під час гасіння дуже швидких пожеж для їхнього здоров'я та життя в умовах, що визначаються зміною клімату та підвищеним ризиком та силою пожеж. Цей недолік також помітний в управлінні ліквідацією надзвичайних ситуацій, пов'язаних з лісовими пожежами.
- Відсутність єдиної системи боротьби з природними пожежами та кваліфікаційних вимог до пожежників, низька ефективність міжвідомчої співпраці створюють надзвичайні ризики для безпеки сільського населення та інфраструктури, яка знаходиться поблизу лісів і вимагає спільних та добре скоординованих дій.

Рекомендації Робочої групи щодо принципів нової системи боротьби з ландшафтними пожежами

1. Місцева громада та влада (ОТГ, сільради, ОДА, РДА) та пожежні служби відомств (Держлісагенство, ДСНС, МВС, Міндовкілля, Мінагрополітики, МО, інші) повинні брати спільну відповідальність за недопущення ландшафтних пожеж (ліси, ПЗФ, с-г землі, села): проводити спільні навчання, розробляти проекти протипожежних заходів на весь ландшафт, спільні засідання перед початком пожежонебезпечного сезону
2. Всі частини ландшафту (ліси, ПЗФ, перелоги, с-г землі, пасовища, болота, заплави тощо) повинні охоронятися за однією національною системою (попередження-виявлення-гасіння) і координуватися єдиним міжвідомчим

- координаційним національним центром охорони від пожеж, що складається з представників відомств - відповідальних за даний тип ландшафту.
3. Необхідна єдина національна система ліквідації пожеж як надзвичайних ситуацій, яка має ієрархічну структуру (від керівника гасіння до рядового пожежника), ресурси і інше. Кожне відомство (в першу чергу Держлісагенство, ДСНС, МВС, МО) повинне мати навчених пожежників різних рівнів ієрархії - для швидкого створення вертикально організованої структури та злагоджених дій у випадку пожежі -.
 4. Необхідно створити міжвідомчий механізм, який забезпечує внесення ресурсів кожним відомством під час спільних операцій з гасіння та взаєморозрахунок після гасіння.
 5. Необхідно запровадити професію «лісовий пожежний» шляхом внесення її у Класифікатор професій та формулювання вимог до безпеки пожежних (засоби захисту) та їх соціального захисту. Зараз пожежі гасять працівники лісового господарства або ЛПС.
 6. Необхідно підготувати 15-30 керівників гасіння пожеж (як керівників по ліквідації надзвичайних ситуацій), та визначити механізм швидкого перепідпорядкування їм всіх міжвідомчих пожежних підрозділів та ресурсів під час гасіння пожеж.
 7. Населення сіл, що розташовані біля лісів або степів, інших пожежонебезпечних ландшафтів, має бути навчено заходам безпеки до пожежі (очищення рослинних горючих матеріалів навколо будинків, вода, зв'язок інше) та під час пожежі (повідомлення про загрозу, шляхи евакуації або безпечного укриття).

Список зацікавлених сторін, з якими проводяться консультації

- Верховна Рада України
- Кабінет Міністрів України
- Міністерство охорони довкілля та природокористування України,:
 - Державне агентство лісових ресурсів України (ДАЛРУ) та його державні лісгосподарські підприємства та заповідні території
 - Державне агентство водних ресурсів (ДАВРУ)
 - Державне агентство України з питань управління зонами відчуження (ДАУЕЗВ)
 - Заповідні території Міністерства
- Міністерство внутрішніх справ, включаючи:
 - Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)
 - Гідрометеорологічна служба та її національна мережа (HMS)
 - поліція
- Міністерство економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України, у тому числі:
 - Державне космічне агентство України (ДААУ)
- Міністерство оборони, у тому числі військові лісгосподарські підприємства та зона воєнного конфлікту на Донбасі
- Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) та система медичної служби
- Міністерство інфраструктури (автомобільні дороги, залізниці)
- Державна служба статистики України

- Державна обласна та районна адміністрація (ODA, RDA) та їх лісогосподарські підприємства (сільське та комунальне лісове господарство)
- Об'єднані територіальні громади (ОТГ), сільські ради розташовані поблизу лісів
- Власники сільськогосподарських земель (агрохолдинги, фермери, власники земель, які не використовуються)
- Мешканці сіл, які використовують землі для приватних потреб та проживають поблизу лісів